

Wetsvoorstel Passend onderwijs internetconsultatie

De inhoud van het wetsvoorstel is gedeeltelijk een verrassing voor het onderwijsveld. Het is jammer dat de toonzetting rondom deze wet “bestraffend” is. Alsof de onderwijsprofessionals er niet naar gestreefd hebben met de beschikbare middelen zo goed mogelijk onderwijs op maat te geven.

De toonzetting kleurt de wet tegelijkertijd in als een bezuiniging. Ideële en onderwijskundige doelen verdwijnen daardoor uit het zicht. Door de ingreep in de samenwerkingsverbanden worden bestaande ontwikkelingen ontmoedigt, vernietigt, doorkruist. Niets is dodelijker voor inzet en motivatie dan willekeur. Het draagvlak voor de wet en de beoogde doelen is er sterk door afgenomen.

Het wetsvoorstel bevat een aantal goede elementen: regionale samenwerking, samenwerking tussen verschillende partners en vergroting professionaliteit van leraren om het doel: alle leerlingen zo goed mogelijk hun talenten te laten ontwikkelen, te bereiken.

Echter:

het doel wordt sneller bereikt als er sprake is van draagvlak. Dit ontstaat door betrokkenheid bij het voorbereiden en nemen van een besluit. Helaas is in latere fasen van de ontwikkeling van het wetsvoorstel slechts een zeer klein deel van het in het onderwijs werkzame personeel en ouders betrokken geweest bij het voorbereiden van het besluit. Opnieuw vindt besluitvorming plaats over de hoofden van de werkers met behulp van landelijk werkende personen en instellingen. Zorgplicht zonder veel draagvlak kan aanleiding geven tot strategisch en ongewenst gedrag. De wetgever dient daar bij de implementatie van de wet oog voor te hebben, liefst in de vorm van het vinden van oplossingen (in plaats van bestraffing).

De regionale samenwerking wordt zeer omvangrijk. Door de schaal zal er vooral sprake zijn van beheersmatige samenwerking. Of zonder inhoudelijke samenwerking het geld op de goede manier wordt gebruikt en op de goede plek bij de juiste leerling terecht komt, is de vraag. Het feit dat de partners op beheersmatige gronden worden samengebracht, versterkt het negatieve effect op de inhoudelijke samenwerking.

Naast de samenwerking tussen onderwijsinstellingen moet ook samengewerkt worden met meerdere gemeenten en met jeugdzorg. Een ieder mag meedenken met het Zorgplan. Wat blijft er uiteindelijk nog aan inbreng over voor de uitvoerende professional?

Het is jammer dat in de wet geld en leerling sterk gekoppeld blijven. Kennelijk is het bezwaar van labeling van leerlingen toch niet zo groot. Helaas beperkt deze zienswijze de mogelijkheid om anders naar de inrichting van passend onderwijs te kijken.

Hoewel de wet zelf veel openheid lijkt te laten aan de professional, zullen referentiekader en andere landelijke uitwerkingen zowel de opvattingen van waaruit gewerkt kan worden als de ruimte voor de vormgeving van het onderwijs sterk beperken. Handelingsgerichte diagnostiek, waarin onderwijsbehoeften centraal staan, wordt genoemd in de tekst. Van dit gedachtegoed is in de uitwerking weinig terug te vinden. De gehanteerde begrippen (zorgplicht, zorgprofiel, onderwijszorg, zorgzwaarte) zijn rechtstreeks afkomstig uit wetten en regelingen rond de medische zorg, het medisch model. Ook hier lijkt beheer en snelle wetgeving belangrijker dan draagvlak en inhoudelijke ontwikkeling.

Het is een gemiste kans dat niet veel meer vanuit ontwikkeling en onderwijs wordt gedacht.

Zorgprofielen hebben het risico in zich dat leerlingen opnieuw worden “gestempeld” en “gewogen”

Denken vanuit onderwijsbehoeften, onderwijsorganisatie, structuur en differentiatie schept meer kansen en mogelijkheden om onderwijsarrangementen in te richten en meer leerlingen te begeleiden. Deze elementen zouden terug moeten zijn te vinden in een niet statisch, zich ontwikkelend zorgprofiel en bij de verdeling van middelen.

De transparantie van de verdeling van de middelen kan op een andere manier dan via labeling of diagnostiek van een leerling tot stand komen. Ook hier zou inhoud boven beheer moeten gaan. Gelden toekennen aan leerlingen op basis van gebreken leidt wel tot transparantie, maar ook tot de nu bekende ongewenste bijverschijnselen. Om te voorkomen dat leerlingen opnieuw gegroepeerd / gestigmatiseerd worden op basis van een tekort, moeten middelen op andere gronden verdeeld worden over scholen. Het gebruik van het ICF-model (International Classification of Functioning / in te zien op de site van het RIVM) zou, mits verder uitgewerkt, goede diensten kunnen bewijzen. Het gaat daarbij om de kracht, beperkingen en de consequenties daarvan van kind, omgeving (o.a. ouders) en onderwijs. Op basis van deze criteria wordt de ondersteuningsbehoefte van het kind, omgeving (ouders) en

onderwijs bepaald. Hoe meer het onderwijs in staat is kinderen gedifferentieerd te begeleiden, hoe meer geld zij krijgen. Bovendien levert dit model een “natuurlijke” samenwerking op tussen verschillende partners in en om het nieuwe samenwerkingsverband.

Professionalisering is meer dan het opdoen van kennis. In het onderwijs is de attitude ten opzichte van kinderen / het vinden van de kracht van kinderen, sterk bepalend voor het succes. Het gaat dan om oplossingsgerichtheid in plaats van problematiseren, organisatietalent, woekeren met faciliteiten en middelen (efficiency), samenwerken op de werkvloer waar nodig, kortom het voortdurend bezig zijn met oplossingen van (praktische) problemen omwille van het onderwijssucces van leerlingen, die verschillen in onderwijsbehoeften. Leren en ontwikkelen op de werkvloer zou ook tot beloning moeten leiden of als studieprestatie moeten worden gezien. Het leren door doen een zeer veel voorkomende leerstijl bij leerkrachten.

Het gedifferentieerd kunnen werken met heterogene groepen zou de hoogste status en beloning moeten hebben in plaats van het werken buiten de klas of begeleiding van collega's.

Drs. R.W.H.M. Huneker

op persoonlijke titel,

werkzaam in het onderwijs als coördinator van een SWV WSNS in het primair onderwijs.